

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته علوم سیاسی

موضوع:

نقش و کارکرد مجلس شورای اسلامی در سیاست

خارجی ج.ا. ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر بیژن نیری

پژوهشگر:

علی غفاری

سال تحصیلی:

بهار ۹۱

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجان‌ب علی غفاری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۷۳۷۹۰۰ در رشته علوم سیاسی در تاریخ ۹۱/۲/۱۸ از پایان نامه خود تحت عنوان نقش و کارکرد مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی ایران با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجان‌ب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجان‌ب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۱/۲/۱۸

علی غفاری دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره به
حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی دانشکده علوم سیاسی این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشکده تهیه شده است	
نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی کد واحد : ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۲۹۰۱۰۰۱
عنوان پایان نامه : نقش و کارکرد مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی ایران	
نام و نام خانوادگی دانشجو : علی غفاری شماره دانشجویی : ۸۸۰۸۳۷۳۷۹۰۰ رشته تحصیلی : علوم سیاسی	تاریخ شروع پایان نامه : نیمسال دوم ۸۹ تاریخ اتمام پایان نامه : ۹۱/۲/۱۸
استاد راهنما : جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی استاد مشاور : جناب آقای دکتر بیژن نیری	
آدرس و شماره تلفن : مینی سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۳ - بلوک ۳۷ - واحد ۱۵ ۰۹۱۲-۱۴۷۱۲۶۴	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>در جهان امروز پارلمان های کشورها علاقه مندند در فرآیند تدوین و تنظیم سیاست خارجی کشورشان نقش و تأثیر بیشتری داشته باشند. در حال حاضر یکی از روش های تقویت سیاست خارجی استفاده از ظرفیت بالای دیپلماسی پارلمانی در سطح منطقه ای، قاره ای و بین المللی است؛ چرا که توسعه همکاری پارلمانی می تواند بسترهای لازم را برای انعقاد تقضانامه های دو یا چند جانبه را میان مجلس با همتایان پارلمانی خود با هدف ارتقای همکاری سیاسی فراهم نمایند.</p> <p>یکی از نهاد های تأثیرگذار در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران مجلس شورای اسلامی می باشد. در نظام سیاسی کشور ما مجلس بر اساس متن مصرح قانون اساسی نقش بسیار مهمی در تصمیم سازی های کلان کشور به خصوص در حوزه سیاست خارجی دارد. با توجه به جایگاه مجلس شورای اسلامی در قانون اساسی، مجلس برای تأثیرگذاری در این حوزه می تواند از ابزارهای مختلف که قانون اساسی بطور صریح در امور تقنینی و امور پارلمانی، تصویب عهدنامه ها، پیمان نامه ها، تصویب و اصلاح خطوط مرزی، دریافت و یا اعطای وام یا کمک های بلاعوض، تصویب بودجه، تذکر، سوال و استیضاح وزیر امور خارجه، تصویب لوایح که از سوی دولت در خصوص سیاست خارجی به مجلس شورای اسلامی واگذار شده است در سیاست ایران نقش ایفا نماید.</p> <p>از سوی دیگر مجلس می تواند با فعال کردن گرو های دوستی پارلمانی، روابط دیپلماتیک با کشورهایی را که دچار چالش های سیاسی شده اند، بهبود بخشیده و با استفاده از افزایش ظرفیت فعالیت های گروه های دوستی پارلمانی مجلس ایران با گروه های دوستی پارلمانی سایر کشور ها و خارج ساختن این ارتباطات از حالت نمایشی بصورت عملیاتی و تخصصی می تواند بستر ساز ارتقای جایگاه مجلس در عرصه دیپلماسی پارلمانی باشد</p>	
نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است _ مناسب نیست تاریخ و امضاء	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....

فصل اول : طرح تحقیق

۴.....	بیان مساله.....
۵.....	انگیزه ، علل و اهداف پژوهش.....
۵.....	ادبیات پژوهش.....
۶.....	سئوالات پژوهش.....
۷.....	فرضیه تحقیق.....
۷.....	متغیرها : متغیر مستقل و متغیر وابسته.....
۷.....	تعریف مفاهیم واصطلاحات کلیدی.....
۱۰.....	روش تحقیق وشيوه جمع آوری اطلاعات.....
۱۰.....	محدودیتها ونوآوریهای پژوهش.....
۱۰.....	محدوده پژوهش.....
۱۱.....	ساماندهی تحقیق.....

فصل دوم : مطالعات نظری وتطبیقی

۱۳.....	پارلمان و کارکردهای آن.....
۱۸.....	رویکردهای نقش پارلمان در سیاست خارجی.....
۴۳.....	سیاست خارجی.....
۴۳.....	سیاست خارجی، سیاست بین الملل و روابط بین الملل.....
۴۴.....	خاستگاه سیاست خارجی.....
۴۵.....	الگوهای بررسی سیاست خارجی.....

عوامل موثر در سیاست گذاری خارجی.....	۴۶
ابزارهای سیاست خارجی.....	۴۷
اجرای سیاست خارجی.....	۴۸
جایگاه پارلمان در نظامهای مختلف	۴۸
ترکیب پارلمان یک یا دو مجلسی.....	۵۴
نظام دو مجلسی در کشورهای فدرال	۵۵
نظام دو مجلسی در نظامهای بسیط و یکپارچه	۵۶
نظامهای تک مجلسی	۵۸
دیپلماسی پارلمانی.....	۵۹
دیپلماسی پارلمانی در عصر جهانی شدن.....	۶۲

فصل سوم : بررسی تاریخی

مجلس شورای ملی و سیاست خارجی در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی.....	۶۵
جایگاه مجلس شورای ملی و سیاست خارجی در قانون اساسی مشروطه ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۴	۶۶
دوران رضا شاه : مجالس ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰	۷۱
سرنگونی رضاشاه و عملکرد مجلس بین سال های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲.....	۷۲
مجلس در دوران تثبیت حکومت محمد رضا شاه ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷.....	۷۳

فصل چهارم : مجلس و سیاست خارجی در مجلس پس از پیروزی انقلاب اسلامی

الف -جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۷۶
۱ - سیاست خارجی در مشروح مذاکرات مجلس در بررسی نهائی قانون اساسی.....	۷۶
۱-۱- رویکرد مستقیم مجلس به سیاست خارجی.....	۷۸
۱-۲- رویکرد غیر مستقیم به سیاست خارجی.....	۸۱

۸۵	۲- بررسی مشروح مذاکرات در مجلس بازبینی قانون اساسی
۸۹	ساختارهای قانون اساسی در تصمیم گیری سیاست خارجی
۹۲	ب - مجلس شورای اسلامی و سیاست خارجی در جمهوری اسلامی ایران
۹۸	نگرش قانون اساسی در خصوص جایگاه مجلس در سیاست خارجی
۱۰۱	کارکردهای مجلس در عرصه سیاست خارجی
۱۰۹	عوامل موثر بر نقش آفرینی مجلس در دوره های مختلف
۱۰۹	۱- ساختار تصویر شده مجلس در قانون اساسی
۱۰۹	۲- وضعیت کلی کشور در مواقع بحرانی
۱۱۰	۳- نوع رابطه دولت و مجلس در سیاست خارجی
۱۱۰	۴- سطح توانائی نمایندگان در ایجاد نقش آفرینی توسط آنها
۱۱۱	۵- نحوه تاثیرگذاری مجلس در مورد مسایل سیاست خارجی
۱۱۲	نقش گروههای دوستی پارلمانی در سیاست خارجی
۱۱۳	اهداف تشکیل گروههای دوستی پارلمانی
۱۱۴	نقش و کارکرد گروههای دوستی پارلمانی
۱۱۵	چگونگی تشکیل و عضویت در گروههای دوستی و پارلمانی
۱۱۶	ایراد فنی اساسنامه گروههای دوستی پارلمانی
۱۱۹	جمع بندی ، نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات
۱۲۴	ضمایم
۱۷۳	منابع و مأخذ

مقدمه

در عصر حاضر، جهانی شدن روز افزون و پیامدهای ناشی از آن باعث شده است تا پارلمانها برای حل مشکلات سیاسی به جستجوی راهکار هایی در جهت گزینش بهترین شیوه روز آمد و اجرای احکام سیاسی بپردازند.

بر این اساس پارلمانها تمایل دارند نقش فعالتری در ارزیابی گزینه های سیاست ملی در محدوده هایی که سیاست خارجی را در بر می گیرد، نقش ایفا نمایند. نقشی که تاکنون به عنوان وظیفه اعضای دولت شناخته شده بود. در واقع امروزه دیگر برای پارلمانها امکان پذیر نیست که صرفا بر مسائل مربوط به سیاست ملی تمرکز کنند، زیرا یک چنین کارکردی به مثابه غفلت از نقش خود بعنوان نمایندگان مردم است.

از اینرو با وجود آنکه وزرات خارجه بعنوان متولی سیاست خارجی ایفای نقش می کند، اما پارلمانها در تمامی کشور ها تأثیر گذار هستند. این امر در ایران از شرایط ویژه ای برخوردار است، زیرا مطابق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مجلس از سایر قوا مستقل است و بطور قانونی نباید هیچ اثر گذاری از بیرون بر تصمیمات مجلس وجود داشته باشد.

لذا با توجه به ظرفیت های موجود در قانون اساسی، نمایندگان مجلس می توانند به طرح و پیگیری مسائل مربوط به حوزه سیاست خارجی بپردازند. در واقع دستگاه سیاست خارجی ایران می تواند از ظرفیت مجلس شورای اسلامی برای تبیین و تشریح موضوعات سیاسی منطقه ای و بین المللی بهره برد. بخصوص که این روزها در عرصه روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس و سایر کشور های جهان، چالشهای زیادی در پیش است و کشور نیازمند فعالیت دیپلماسی پارلمانی در حوزه سیاست خارجی است.

در حال حاضر یکی از روش های تقویت سیاست خارجی، بهره وری از ظرفیت بالای دیپلماسی پارلمانی در سطح منطقه ای، قاره ای و فرا منطقه ای است، چرا که توسعه همکاری پارلمانی می تواند بستر های لازم را برای انعقاد تفاهم نامه های دو یا چند جانبه را میان کمیسیون های تخصصی مجلس

با همتایان پارلمانی خود در کشور های منطقه بویژه کشورهای اسلامی و همسایه با هدف ارتقای همگرایی و توسعه منطقه ای فراهم نماید.

در این بین نقش مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی نباید به هیچ وجه در تعارض با دستگاه سیاست خارجی تلقی شود. جایگاه قانونی مجلس به هیچ وجه عنصر دخالت را نه در عرصه دیپلماسی پارلمانی، بلکه در هیچ امری بر نمی تابد. تقنین و نظارت به عنوان دو عنصر اصلی وظایف بر شمرده از سوی قانون اساسی برای مجلس به قدر کافی این فرصت را برای مجلس فراهم می آورد تا بتواند بر امورات مهم کشور نظارت کافی داشته باشد .

بنابراین ورود مجلس به این عرصه می تواند تکمیل کننده جهت گیری ها در عرصه سیاست خارجی باشد، نه مانع و دافع آنها. مساله مهم در این عرصه، هماهنگی و همیاری قوا با هم خواهد بود

فصل اول

طرح تحقیق

بیان مساله

در جهان امروزه بسیاری از پارلمان ها علاقه مندند که تاثیر بیشتری در فرایند تدوین و تنظیم سیاست خارجی کشورشان داشته باشند. آنها همچنین مایلند تا صلاحیتهای نظارتی خود را بر نحوه عملکرد دولتها در نظام بین الملل افزایش داده و در عین حال در چارچوب دیپلماسی پارلمانی به عنوان نهادی مستقل بر ترتیبات و معادلات بین المللی تاثیر بگذارند. (امیری، ۱۳۸۸، ۲)

در قوانین اساسی اکثر دموکراسی ها ی دنیا به منظور مراقبت بیشتر از منافع ملی و استقلال کشور در مقابل بیگانگان، اعمال سیاست خارجی توسط مجریان تحت نظارت های گوناگون پارلمان قرار می گیرد. یکی از مهمترین دستهای پنهان سیاست برای پیشبرد اهداف و منویات یک کشور از آستین مجلس آن کشور بیرون می آید. شاید این نکته عجیب باشد که ابزار دیپلماتیک و سیاسی در اختیار مجلس، در بسیاری از موارد بسیار پر قدرت تر از ابزارهای دولتی در سطح مناسبات جهانی عمل می کند، دیپلماسی پارلمانی ابزار مناسبی برای نقش آفرینی در گوشه ای از فضای جنگ نرم است که قادر است به عنوان بازوی مردمی سیاست خارجی و روابط بین الملل نقش بر جسته ای را در روابط بین ملتها در عرصه بین المللی ایفا نماید.

یکی از نهاد های تاثیر گذار در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی می باشد. با عنایت به جایگاه مجلس شورای اسلامی در قانون اساسی، مجلس می تواند برای تاثیر گذاری در این حوزه از ابزارهای مختلف و اختیاراتی که قانون اساسی به طور صریح در زمینه امور پارلمانی، تصویب عهدنامه ها و مقاوله نامه ها و پیمان نامه ها، تصویب و اصلاح خطوط مرزی، دریافت یا اعطای وام یا کمک بلاعوض، تصویب بودجه، تذکر، سؤال و استیضاح وزیر امور خارجه، تصویب لوایح که از سوی دولت در خصوص سیاست خارجی ایران به مجلس ارائه می شود، مجلس می تواند نقش و کارکرد مناسبی داشته باشد.

انگیزه، علل و اهداف پژوهش

- فهم مناسب نقش و جایگاه پارلمان در عرصه سیاست خارجی
- کمک به تولید ادبیات در این حوزه و تقویت مطالعات پارلمانی و سیاست گذاری عمومی
- انگیزه شخصی به دلیل ارتباط شغلی با مجلس برای بررسی نقش و جایگاه و کارکرد مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

ادبیات پژوهش

بررسی های انجام شده، نشان می دهد که اساسا این موضوع (نقش و کارکرد مجلس در سیاست خارجی ایران) به نحوی موضوعی است که تحقیقی روی آن با این عنوان صورت نگرفته است.

تحقیقی که در ارتباط با موضوع انجام شده است، مقاله ایی تحت عنوان (گروه های دوستی پارلمانی و نقش آن در سیاست خارجی که توسط مجتبی مقصودی و سید مهدی مرادی که در فصلنامه شماره ۴۸ مجلس و پژوهش مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی بچاب رسیده است.

در این مقاله به موضوعاتی مانند، دموکراسی های ریاستی و پارلمانی، تفکیک قوا در دموکراسی های ریاستی، پیوستگی قوا در دموکراسی های پارلمانی، پارلمان و گروههای دوستی پارلمانی، کارکرد و نقش گروه های دوستی پارلمانی، گروههای دوستی پارلمانی و مجلس شورای اسلامی در ایران پرداخته شده است. موضوع مرتبط دیگری مقاله ارزشمندی است تحت عنوان، بررسی جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی ایران، که در مجله رهیافت سیاسی و بین المللی، شماره ۱۹ سال ۱۳۸۸ توسط مجتبی مقصودی و منیره عرب به رشته تحریر درآمده است. در این پژوهش به موضوعات، جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی ایران، سیاست خارجی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی کشورهای، آمریکا، هند، ترکیه، افغانستان پرداخته شده است.

منبع دیگری که می توان به آن اشاره کرد ، کتاب کارنامه روابط خارجی مجلس شورای اسلامی است که از سوی اداره کل فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۳ به چاپ رسیده است که اشاره به ۹۴۲ ملاقات میان نمایندگان مجلس بامقامات مختلف سیاسی ، پارلمانی ، اقتصادی ، فرهنگی کشورهای مختلف دارد که در این میان ریاست مجلس در دوره ششم ۳۵۷ ملاقات با روسای جمهور، روسای مجالس ، وزرا و دیگر شخصیت‌های پارلمانی ، سیاسی ، اقتصادی و فرهنگی داشته است .

با توجه به اینکه منابع نیز در این موضوع بندرت یافت می شود سعی شده است از لابلای مقالات، کتابها فارسی، فصلنامه ها ، مجلات پژوهشی ، پایگاههای اینترنتی به اهداف تحقیق دسترسی حاصل شود.

سوالات پژوهش

سؤال اصلی :

- مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از چه نقش و جایگاهی برخوردار بوده و چه کارکردهایی در این حوزه داشته است؟

سؤال فرعی :

- پارلمان در ایران از زمان تاسیس تا پیروزی انقلاب اسلامی از چه نقش و کارکردهایی برخوردار بوده است .

- نقش و کارکرد پارلمان در عرصه سیاست خارجی با چه دیدگاه ها و نظریاتی قابل تبیین و ارزیابی است .

- گروه های دوستی پارلمانی چه نقشی می توانند در سیاست خارجی ایفا نمایند.

فرضیه:

مجلس شورای اسلامی در قالب ، قانون گذاری، نظارت و همکاری پارلمانی باتصویب قوانین، طرح سؤال، با تشکیل گروه های دوستی پارلمانی و تصویب قطعنامه ها و طرح های اجرایی ، بدنبال ایفای نقش فعالانه و افزایش تاثیرگذاری در عرصه سیاست خارجی کشور بوده است.

متغیر ها :

متغیر مستقل:

_ نقش و کارکرد مجلس شورای اسلامی

_ الزامات داخلی و بین المللی

متغیر وابسته:

نقش و کارکرد مجلس در عرصه سیاست خارجی

تعریف مفاهیم واصطلاحات کلیدی

مجلس، سیاست خارجی، گروه های دوستی و پارلمانی، قانون گذاری، نظارت

پارلمان (مجلس) :

واژه ای است فرانسوی و به محلی اطلاق می شود که در آن گفتگو، تأمل، بحث و مشاوره و در نهایت تصویب قانون صورت می پذیرد. و این واژه از ریشه لغت لاتین **parlement** اخذ شده

است. پارلمان مجلس نمایندگان مردم برای وضع قانون و نظارت بر کار قوه مجریه از طریق نمایندگی است.

از منظر سیاست خارجی، نقش پارلمان به دو شکل مطرح میشود: در شکل اول، نظارت پارلمان بر قوه مجریه در شرایط عادی است، که بصورت تصویب قوانین لازم اعمال می شود. شکل دوم بیشتر تعارضی است و در زمان بحران و اختلاف نسبت به مسایل سیاست خارجی بروز می کند. (سیف زاده، ۱۳۸۷، ۱۶۱)

سیاست خارجی :

سیاست خارجی عبارت است از مجموعه خط مشی ها، تدابیر، روشها و انتخاب موضوعی است که یک دولت در برخورد با امور و مسائل خارجی در چارچوب اهداف کلی حاکم بر نظام سیاسی اعمال می نماید. به عبارت دیگر سیاست خارجی، ارزیابی عقلانی بهترین وسایل برای دست یافتن به هدفها و مقاصد تعیین شده و رفع موانع و استفاده از فرصتهای پیش آمده در محیط خارجی، و فرایندی است که طی آن مجلس در خصوص روابط کشورمان با کشورهای جهان خارج برنامه ریزی می کند، هرچند اختیارات پارلمانی در امور خارجی کمتر از امور داخلی است، اما پارلمان به طور مستمر از طریق کمیسیون سیاست خارجی مسایل امور خارجه را کنترل می کند.

بنابراین مهمترین ابزار یک کشور برای داشتن جایگاهی که بتواند از آن منظر، در تمامی مناسبات جهانی سهمی شایسته داشته باشد، همین سیاست خارجی است و این سیاست صرفا از مجرای سیاسی تحقق نمی یابد، دستهای پنهان این ابزار در تمامی بخشها آنچنان توسعه یافته که می توان اشکال آن را به فرهنگی، هنری، اجتماعی، ورزشی ویا موارد دیگر تغییر داد و سپس سیاست را از طریق آن پیش برد.

اصول مندرج در قانون اساسی کشورها با محوریت سیاست خارجی بر موضوعاتی تأکید دارند که بررسی و شناخت آنها می تواند دیدگاه روشن تری را در قبال خط مشی های حاکم بر سیاست خارجی کشورها و از جمله ایران ارائه دهد. به عبارتی سیاست خارجی مسیر طراحی شده ای برای

عمل است که تصمیم گیرندگان در هر کشور در برابر دولت های دیگر یا موجودیت های بین المللی برای رسیدن به اهداف خاصی، اتخاذ می کنند. (طاهایی، ۱۳۸۷: ۲۰)

طبیعی است که سیاست خارجی هر کشور تابع قوانین، اصول و قواعد حاکم بر آن کشور می باشد و متاثر از سیاست داخلی شکل گرفته و اجرا می شود.

قانون گذاری :

قانونگذاری یکی از عمده ترین وظایف پارلمان به حساب می آید . قوانین همیشه در پارلمان مطرح می شود، مورد بحث و ارزیابی قرار می گیرد و با کسب مشروعیت از سوی نمایندگان با طی مراحل خاص مورد تصویب قرار می گیرد.

قانون گذاری، فرآیندی است که طی آن مجموعه قواعد و مقررات یک کشور مطابق تشریفات رسمی و قانونی توسط قوه مقننه وفق قانون اساسی وضع می شود و هدف آن تنظیم روابط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی فصل مشکلات و معضلات اجتماعی است.

گروه های دوستی و پارلمان :

گروه های دوستی پارلمانی در واقع گروههایی هستند که در درون پارلمان کشورها تشکیل شده و نهایت تلاش خود را برای ارتقای روابط میان پارلمانی اعمال می کنند .این گروه ها باید در نظر داشته باشند که همواره میان سیاست خارجی و اصول، اهداف و منافع مرتبط با آن از یک سو و روابط دوستی و ارتقای روابط از سوی دیگر ، تفاوت وجود دارد .

بدون شک تقویت و سازماندهی جدی این گروهها زمینه های تحکیم این روابط را فراهم می آورد .

روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات:

روش تحقیق در تدوین این پایان نامه تلفیقی است از بهره گیری از روش تحلیلی، توصیفی، اسنادی و نیز روش پیمایشی خواهد بود.

در جمع آوری اطلاعات از منابع کتابخانه ای، اسناد و مدارک موجود، منابع اینترنتی استفاده شده است.

محدودیت ها و نوآوری های پژوهش :

با عنایت به اینکه به موضوع «نقش و کارکرد مجلس در حوزه سیاست خارجی ایران» کمتر پرداخته شده است، لذا منابع در این خصوص نیز به ندرت بدست می آید و همین امر باعث شده است پژوهش را با مشکل روبرو سازد.

مهمترین نوآوری بحث و بررسی پیرامون نقش و کارکرد مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی ج.ا.ایران است که بصورت یکپارچه کمتر بدان پرداخته شده است.

محدوده پژوهش :

پژوهش به لحاظ موضوعی نقش و کارکرد قوه مقننه را در عرصه سیاست خارجی مورد بحث و بررسی قرار می دهد از نظر زمانی مرتبط به دوران بعد از انقلاب اسلامی می باشد، البته مقایسه ای هم بین مجالس قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در حوزه سیاست خارجی بعمل آمده است.

ساماندهی تحقیق

پایان نامه حاضر دارای یک مقدمه، پنج فصل و یک نتیجه گیری می باشد. فصل اول طرح تحقیق شامل، مقدمه، بیان مساله، انگیزه و اهداف پژوهش، ادبیات پژوهش، سوالات پژوهش، فرضیه تحقیق، متغیرها، تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی، روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات، محدودیتها و نوآوریهای پژوهش، محدوده پژوهش و ساماندهی تحقیق می باشد. فصل دوم در موضوعات: پارلمان و کارکردهای آن، رویکردهای نقش مجلس در سیاست خارجی، جایگاه پارلمان در نظامهای مختلف، ترکیب پارلمان یک مجلسی یا دو مجلسی، نظام دو مجلسی در کشورهای فدرال، نظام دو مجلسی در نظامهای بسیط و یکپارچه، نظامهای تک مجلسی، دیپلماسی پارلمانی، دیپلماسی پارلمانی در عصر جهانی شدن، پرداخته شده است، در فصل سوم به بررسی تاریخی، مجلس شورای ملی و سیاست خارجی در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی مشروطه و متمم آن، مجالس دوران رضا شاه از ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲، دوران رضا شاه از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷ پرداخته شده است. در فصل چهارم نیز موضوعات مجلس و سیاست خارجی در مجلس پس از انقلاب اسلامی اعم از، جایگاه سیاست خارجی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سیاست خارجی در مشروح مذاکرات مجلس در بررسی نهایی قانون اساسی، رویکرد مستقیم مجلس به سیاست خارجی، رویکرد غیر مستقیم به سیاست خارجی، بررسی مشروح مذاکرات در مجلس بازمینی قانون اساسی، ساختارهای قانون اساسی در تصمیم گیری سیاست خارجی، مجلس شورای اسلامی و سیاست خارجی در جمهوری اسلامی ایران، عوامل موثر بر نقش آفرینی مجلس در دوره های مختلف، ساختار تصویر شده در قانون اساسی، وضعیت کلی کشور در مواقع بحرانی، نوع رابطه مجلس و دولت، سطح توانایی نمایندگان، نحوه تاثیر گذاری مجلس در مورد مسایل سیاست خارجی، نقش گروه های دوستی پارلمانی در سیاست خارجی، تعریف گروه های دوستی پارلمانی، اهداف تشکیل گروه های دوستی پارلمانی، نقش و کارکرد گروه های دوستی پارلمانی، چگونگی تشکیل و عضویت در گروههای دوستی پارلمانی بررسی شده است. در پایان نتیجه گیری شده است و در ضمیمه مهمترین مصوبات مجلس شورای اسلامی در حوزه ی سیاست خارجی، از اول انقلاب اسلامی تا تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۲ ذکر شده است.

فصل دوم

مطالعات نظری و تطبیقی